

Дорофєєва Н., . Вітвицька С.С. Організація самостійної роботи студентів // Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 154-156.

***Наталія Дорофєєва, магістрант природничого ф-ту;
С.С. Вітвицька, докт. пед. наук, професор
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)***

Організація самостійної роботи студентів

Сьогодні система вищої освіти зазнала значних змін як у викладанні матеріалу, так і в організації самостійної роботи. Більшість вищих навчальних закладів України повністю перейшли на Болонську систему, в якій особливе значення приділяють вивченню матеріалу шляхом організації самостійної роботи студентів з різноманітним її форм та засобів. Ефективність самостійної роботи студентів визначається рівнем оволодіння ними знаннями з дисципліни та потребує постійного контролю [1, с.8].

Сучасний етап розвитку вищої професійної освіти пов'язаний з переходом до практичної реалізації нової освітньої парадигми, яка спрямована на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності студентів в умовах залучення до процесу пізнання інформаційних та телекомунікаційних комп'ютерних технологій, які формують навички самоорганізації та самоосвіти.

Проблеми організації самостійної роботи студентів висвітлені у наукових працях С. Гончаренка, В. Євдокимова, В. Козакова, І. Прокопенка, Л.Сігаєвої та інших.

Мета статті полягає в аналізі проблеми організації самостійної роботи студентів у психолого-педагогічній літературі та визначенні чинників, які впливають на якісну та ефективну самостійну роботу.

Самостійна робота – це форма організації індивідуального вивчення студентами навчального матеріалу в аудиторний та позааудиторний час. Метою самостійної роботи студентів є сприяння у формуванні самостійності як риси особистості та важливої професійної якості молодого людини, суть якої полягає у вмінні систематизувати, планувати, контролювати і регулювати свою діяльність без допомоги і контролю з боку викладача. Завданнями самостійної роботи може бути засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення і систематизація набутих знань, застосування отриманих знань для розв'язання практичних завдань та виконання творчих робіт [3, с. 216].

Організація самостійної роботи студентів повинна здійснюватися відповідно до вимог: 1. Обґрунтування мети завдань у цілому і конкретного завдання зокрема, що вимагає виявлення та стимулювання позитивних мотивів

діяльності студента. 2. Відкритість та загальна оглядовість завдань. Усі студенти повинні знати зміст завдання, проаналізувати правильність і корисність виконаної роботи, відповідність поставлених оцінок. 3. Надання детальних методичних рекомендацій щодо виконання роботи. 4. Здійснення індивідуального підходу при виконанні самостійної роботи. Чим більше самостійності надається студенту, тим точніше треба визначити і довести до його відома той обсяг знань, який він повинен засвоїти з кожної теми навчального курсу. Для цього існують так звані тематичні бази знань, які включають перелік основних понять і положень, а також модель її засвоєння (репродуктивний, конструктивний чи творчий рівень). Модель засвоєння бази знань з теми повинна точно визначати, які з перелічених понять, теоретичних і практичних знань мають бути засвоєні на творчому, а які, відповідно, на репродуктивному чи конструктивному рівнях [2, с.326].

Основними функціями самостійної роботи студентів є: *освітня (навчальна)*, суть якої полягає в тому, що в процесі перевірки поглиблюються та удосконалюються знання, вміння та навички, підвищується рівень освіченості, удосконалюються культура розумової праці, стимулюється самостійність студентів, розвиваються пізнавальні інтереси; *розвиваюча* – в процесі навчання у студентів розвивається логічне мислення, зокрема вміння аналізу і синтезу, порівняння й узагальнення, абстрагування і конкретизації, класифікації та систематизації, мислительна діяльність, мовлення, пам'ять, уява, увага; *діагностична*, у процесі якої виявляють успіхи та недоліки в знаннях, уміннях і навичках студентів, встановлюють причини і шляхи їх усунення, визначають заходи спрямовані на поліпшення успішності; *стимулююча* – схвалення успіхів студентів сприяє розвитку в них спонукальних мотивів до самостійної роботи; *оцінювальна* – об'єктивна оцінка знань, а також ступінь володіння методами пізнання, прийомами емпіричного та теоретичного мислення. Невід'ємною частиною цієї функції є самоконтроль; *управлінська*, на основі цієї функції визначається стан успішності студентів, що дає змогу запобігти неуспішності або подолати її. У цьому випадку викладач коригує і свою власну діяльність. Зміна концептуальної основи й розширення функцій самостійної роботи студента не тільки веде до збільшення її обсягу важливості, а й викликає зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб'єктами навчальної діяльності, тобто коригує всі психолого-педагогічні (організаційні, методичні) засоби забезпечення самостійної роботи студентів. Таким чином, роль самостійної роботи студентів постійно зростає, оскільки дає змогу формувати в них не тільки загально-навчальні та спеціальні вміння, а й виховувати цінні людські якості, прагнення до саморозвитку і самовдосконалення. Отже, підготовка студентів вищих навчальних закладів до самостійної роботи є нагальною потребою педагогічного сьогодення і вимагає дослідження та наукового обґрунтування [4, с.36].

Виходячи з вищерозглянутого, можемо зробити висновок, що самостійна робота є однією з основних форм навчання, особливо у вищій школі, оскільки вона прищеплює студентам необхідне вміння вчитися, сприяє формуванню

високої культури розумової праці. Питання лише в тому, як організувати у студентів потребу в самостійній роботі, як стимулювати індивідуальний творчий процес пізнання. Крім практичного, самостійна робота має велике виховне значення: вона відіграє велику роль у структурі індивідуальності сучасного спеціаліста, тобто формує в майбутніх працівників на етапі професійного становлення самостійність, цілеспрямованість, наполегливість.

Список використаних джерел

1.Вакарчук І.О. Вища освіта України / Вакарчук І.О. // Європейський вимір: стан, проблеми, перспективи. – К.: Вища школа. – 2008.– №3. – С. 8.

2.Калашник Н.Г. Навчально-методичний посібник з питань формування естетичних смаків студентської молоді в навчально-виховному процесі / Калашник Н.Г., Вертегел В.Л. – Запоріжжя, 2005. – 326 с.

3.Король В.М. Організація самостійної роботи студентів / Король В.М., Мусієнко В.П., Токова Н.Т. – Черкаси: Вид-во ЧДУ, 2003. – 216 с.

4.Олійник В.В. Організаційно-педагогічні основи дистанційної освіти і навчання: Організаційно-педагогічне дослідження / Олійник В.В. – К., 2001. – 36 с.